

01 ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σημειώματα για το κενό υποκειμένου στην Ελλάδα

Ριζοσπαστικός ρεαλισμός

στην Ελλάδα της 3ης δεκαετίας του 21ου αιώνα

Γ μέρος: Κενό Υποκειμένου, Πολιτική, Πολιτικό Κίνημα

■ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΡΙΝΑΛΝΤΙ

Μέχρι τώρα, στα δύο προηγούμενα σημειώματα, αναφερθήκαμε στο «κενό υποκειμένου» ως το βασικό και κεντρικό πρόβλημα της σύγχρονης εποχής, αλλά και κρίσιμο για την απάντηση του Υπαρξιακού Προβλήματος. Τόνισαμε τη δυσκολία που έχει η προσπάθεια κάλυψης αυτού του κενού, και θέσαμε ορισμένες βασικές μεθοδολογικές προδιαγραφές, όπως: την οραματική προβολή και τη σημασία της, τις έννοιες της «χώρας», του εθνοκρατικού και εθνοκοινωνικού στοιχείου, τις δύο «μεγάλες εγκαταλείψεις» (της ποιότητας της εξάρτησης/μεταπρατισμού, και του κοινωνικού ζητήματος από ουσιαστική πλευρά). Το δεύτερο σημείωμα κατέληγε ως εξής:

«Στη χώρα μας ο συνδυασμός των δύο “εγκαταλείψεων” θέτει ειδικά καθήκοντα και προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός πραγματικού Υποκειμένου και τη διατύπωση θέσεων και ουσίας ενός μεγάλου Ριζοσπαστικού Ρεαλισμού. Το έδαφος της Πολιτικής (σκοπίμα με κεφαλαίο Π) και του Πολιτικού Κινήματος και της σημασίας του, έρχονται στο επίκεντρο των μεθοδολογικών προϋποθέσεων του Ριζοσπαστικού Ρεαλισμού. Με αυτά θα ασχοληθούμε στο 3ο σημείωμα». Το κάνουμε με τις σημειώσεις που ακολουθούν.

Η «παράγκα» της πολιτικής και η Πολιτική

Η πολιτική που μας προσφέρεται σήμερα είναι κυρίως μέσω της «παράγκας» της, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί από τις διεργασίες που διαπερνούν το πολιτικό στοιχείο στις σύγχρονες συνθήκες. Για να ξεκαθαρίσουμε το ζήτημα αυτό, κυρίαρχη αντίληψη για την πολιτική είναι: τα κόμματα όπως αυτά υπάρχουν, οι εκλογές όπως και όποτε αυτές γίνονται και μέσω διαφορετικών εκλογικών συστημάτων, η κυβέρνηση και η αντιπολίτευση, το κοινοβούλιο.

Πιο ραφιναρισμένες αντιλήψεις θα ισχυριστούν ότι «η πολιτική είναι η τέχνη του εφικτού», ενώ η πιο διαδεδομένη άποψη θα υποστηρίξει ότι «η πολιτική είναι ένα βρώμικο πράγμα», άρα καλά κάνουμε και κρατάμε αποστάσεις από αυτήν ή δεν μας αφορά.

Ο όρος «παράγκα» προέρχεται από τον χώρο του ποδοσφαίρου και είναι μια μεταφορική έκφραση που καθιερώθηκε για να περιγράψει ένα σκοτεινό, εξωθεσμικό σύστημα ελέγχου και διαφθοράς. Άρα, όταν λέμε ότι η πολιτική μάς προσφέρεται σήμερα με τη μορφή της «παράγκας», εννοούμε ένα μεγάλο «άδειασμα» της σφαίρας της πολιτικής από κάθε ουσιαστική συμμετοχή ή κινητοποίηση μέσω μεγάλων ιδεών, και μια άμεση υπαγωγή της στην «αγορά» ή τις «αγορές» (τα νεοφιλελεύθερα οικονομικά και ολιγαρχικά κέντρα) που αλώνουν κατάφωρα το πεδίο της πολιτικής και του πολιτικού συστήματος.

Η πολιτική σήμερα υπάρχει μαζί με την «παράγκα» της: τη γραφειοκρατία, τα προνόμια, τη διόγκωση του παρασιτισμού, τις διαστροφές της, τη διαφθορά, την αλλοτρίωσή της. Σήμερα στην κοινή αίσθηση βιώνεται ως τέτοια, κι όχι ως μια διαδικασία εν δυνάμει σημαντική για την απελευθέρωση και την ίδια την ύπαρξη της κοινωνίας. Η αποστρέφηση προς την πολιτική από ευρύτατες μάζες έχει σχέση με την κύρια μορφή που αυτή υπάρχει στις παρούσες συνθήκες, και φυσικά με το γεγονός ότι το σύστημα δεν χρειάζεται πλέον τις μάζες, οπότε τις περιορίζει σε μια τυπική συμμετοχή δια της εκλογικής διαδικασίας (αν δεν αποθαρρύνει ακόμα και αυτή τη συμμετοχή). Σε αυτό το σημείο βρισκόμαστε αναφορικά με την πολιτική.

Αν όμως κάνουμε λόγο για Πολιτική (με κεφαλαίο Π), σημαίνει πως αυτό το πεδίο της κοινωνικής ζωής έχει μια μεγάλη –ίσως αποφασιστι-

κή- σημασία για την κοινωνία και για μια χώρα. Είναι ένα τεράστιο πεδίο έκφρασης και συγκρότησης, είναι ένα πεδίο «μεταποίησης» (μετασχηματισμού, μεταμόρφωσης) της πραγματικότητας, είναι το πιο ουσιαστικό και δυναμογόνο «όπλο» των υποτελών στρωμάτων και τάξεων σε μια κοινωνία. Είναι ό,τι πιο απαραίτητο σε μια σύνθετη διαδικασία συγκρότησης ενός συλλογικού Εμείς, κάλυψης του κενού Υποκειμένου που διαπερνά σήμερα τη χώρα μας.

Ορίζοντας την Πολιτική (με κεφαλαίο Π)

Η πολιτική δεν είναι το άθροισμα 2-3 συνθημάτων, ούτε περιορίζεται στην εκφώνηση μιας γραμμής από ένα κόμμα. Είναι πολύ περισσότερα πράγματα: ως πεδίο δομικό της κοινωνίας, ως διαμεσολάβηση, ως διαδικασία, έχει φορείς ανθρώπους, άτομα, συλλογικότητα, έχει (ή αποτελείται και από) στόχους, επιθυμίες, προϋποθέσεις.

Η έννοια της διαμεσολάβησης

–ως μιας βασικής λειτουργίας της πολιτικής– δεν αφορά απλά την έκφραση συμφερόντων (που περιορίζει την οπτική σε μια οικονομίστικη θεώρηση). Εμπεριέχει έντονα το στοιχείο της «μεταποίησης», και δεν είναι μια απλή διαμεσολάβηση από το αρχικό στο τελικό. Η ίδια η διαμεσολάβηση μεταποιεί την όλη διαδικασία, και μέσα στη μεταποίηση υπάρχει η δημιουργικότητα, η πρωτοτυπία, εντέλει η αυτονομία της πολιτικής. Στη βάση της διαμεσολάβησης, όπως την ορίσαμε ως μεταποιητική διαδικασία, διαμορφώνεται και η **υπερβατικότητα** σαν στοιχείο της πολιτικής. Για παράδειγμα, είναι άλλο ο εργάτης (σαν προϊόν του ίδιου του κεφαλαίου) και είναι άλλο πράγμα η εργατική τάξη (για τον εαυτό της). Είναι άλλο ο πληθυσμός μιας χώρας ή τα λαϊκά και πληττόμενα στρώματα, και άλλο ένας λαός συγκροτημένος σε Υποκείμενο, πρωταγωνιστής μιας κοινωνικής και πολιτικής αλλαγής. Η Πολιτική κάνει υπέρβαση (λειτουργεί υπερβατικά) επενερ-

γώντας στην τροποποίηση αυτού που υπάρχει σε αυτό που θέλει να πετύχει. Δεν είναι απλά «η τέχνη του εφικτού».

Συνεπώς, η διαμεσολάβηση είναι μια πιο γενικευμένη έννοια, και δεν περιορίζεται στην απλή έκφραση ταξικών συμφερόντων. Αυτό που αναζητάμε δια της Πολιτικής δεν είναι η αγνή και ατόφια ταξική εκπροσώπηση, αλλά **να εκφραστεί και να πάρει υπόσταση ό,τι καλύτερο βγάζει η χώρα, αυτή η κοινωνία, ο ανθός της**. Αυτό ακριβώς οφείλει να εκφράσει και να εκπροσωπήσει η πολιτική διαμεσολάβηση σε κάθε ιδιαίτερη φάση συγκρότησης και ύπαρξης της κοινωνίας (ο άνθρωπος ως «κοινωνικόν και πολιτικόν ζώνον», κατά Αριστοτέλη). Συγκρότηση (δια της πολιτικής σε όλα τα πεδία) όλου αυτού που υπάρχει μέσα στην κοινωνία σε θολή, «χύμα» κατάσταση, σε Πολιτεία. Διαμεσολαβούμε δια της Πολιτικής για να αναχθεί το άτομο σε συλλογικότητα, σε κοινότητα. Έτσι συγκροτείται το «εμείς ο λαός» σε συλλογικότητα με οντότητα, σε Κοινωνία.

Πολιτική, Ιδεολογία, Συνείδηση

Η Πολιτική επίσης, και κυρίως, σημαίνει μάχη σε επίπεδο νοήματος, αξιών, οράματος, ιδεολογίας. Είναι δηλαδή τόπος και τρόπος συγκρότησης του φαντασιακού στοιχείου μιας κοινωνικής συγκρότησης. Δεν μπορούμε να φανταστούμε μια κοινωνία χωρίς Πολιτική. Η Πολιτική συγκροτεί και συμβάλλει στη δυνατότητα (στις δυνατότητες) μιας εποχής, και **κυρίως** στη συνειδητή δράση των ανθρώπων. Η Πολιτική υπάρχει δηλαδή μέσα από υποκειμενική σκοπιά (ταξική) και συνδέεται πάντα με το Υποκείμενο διαμέσου της Συνείδησης. Η Πολιτική συνεπώς (και κατηγορηματικά) δεν είναι απλά μια βαθμίδα πάνω στην οικονομία, όπως θέλει να την απλοποιήσει ο οικονομικός ντετερμινισμός.